

Висновки. З урахуванням специфіки роботи підприємств та установ соціальної інфраструктури, чисельності сільського населення, необхідності довгострокових вкладень, прилюдності, прозорості та контролю позик слід зупинитися на тому, що основним утримувачем місцевих облігацій має бути населення, кошти якого можуть послужити для фінансування та інвестування в розвиток сільських громад, у першу чергу, в об'єкти житлово-комунального господарства, освіти, культури, охорони здоров'я, спорту, сільського туризму, агропромислового виробництва, дорадництва.

Перспективи подальших досліджень використання місцевих позик для вирішення проблем соціально-економічного розвитку сільських громад та сільських територій у цілому пов'язані з оцінкою та аналізом умов емісії й обігу місцевих позик, амортизації облігацій місцевих рад, обґрунтуванням сфер їх розміщення та результативністю попередніх подібних заходів.

Література:

1. Борисова В.А. Фінансово-економічний механізм відтворення природного ресурсного потенціалу АПК в регіоні / В.А. Борисова // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія фінанси і кредит. – 2004. – № 2. – С. 42 – 51.

2. Єрмаков О.Ю. Соціальна інфраструктура у розвитку сільських поселень / О.Ю. Єрмаков, А.М. Крюковський // Економіка АПК. – 2006. - № 1. – С. 129-133.

3. Малюга Л.М. Аналіз фінансово-економічного стану аграрних підприємств / Л.М. Малюга // Економіка АПК. – 2008. – № 2. – С. 100 – 104.

4. Павлов О. Розвиток сільських територій України: шлях до євроінтеграції чи "євроасиміляції?" / О. Павлов // Актуальні проблеми державного управління: [зб. наук. пр.]. ОРІДУ НАДУ. – О.: ОРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 1 (29). – С. 93-99.

УДК 338.439.5:633.1

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО БАЗИСУ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА ТА РИНКУ ЗЕРНА УКРАЇНИ

*Погріщук Б.В., д.е.н., доцент,
Вінницький інститут економіки*

Тернопільського національного економічного університету.

У роботі визначено особливості формування економічних відносин у сфері зерновиробництва та ринку зерна, обґрунтовано напрями їх реалізації під впливом організаційно-економічних чинників сучасного інституціонального середовища.

In this paper the specific features of economic relations in the field of grain and grain market, the directions of their implementation under the influence of organizational and economic factors of modern institutional environment.

Постановка проблеми. Зерновиробництво має не тільки важливе соціально-економічне значення, а й політичне для розвитку національної економіки та забезпечення продовольчої безпеки держави. Зерно завжди належало до конкурентоспроможних продуктів на світовому ринку. Однією з характерних особливостей зерновиробництва є те, що один і той же продукт може використовуватись за різним призначенням. Тому дослідження сучасних тенденцій та визначення перспектив розвитку ринку зерна в сучасних умовах господарювання набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку й функціонування зернопродуктового підкомплексу присвячена увага багатьох вчених: І.І. Лукінова, О.О. Сторожука, В.І. Бойка, С.С. Бакая, М.Г. Лобаса, П.Т. Саблука, І.І. Червена, М.Я. Полоцького, О.К. Слюсаренка, О.Г. Шпикуляка, Ю.П. Воскобойніка, Р.П. Саблука, О.В. Овсянікова, В.Л. Перегуди та інших. Втім виявлення тенденцій щодо сучасного функціонування зернового господарства та ринку зерна України потребують проведення подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення особливостей формування економічних відносин у сфері зерновиробництва та ринку зерна, обґрунтування напрямів їх реалізації під впливом організаційно-економічних чинників сучасного інституціонального середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рівень ефективності виробництва зерна, зберігання й переробки в значній мірі визначається ефективністю використання інвестованого капіталу, раціональним його розподілом, залученням інноваційних технологій, собівартістю продукції, прибутку й рентабельності діяльності суб'єктів господарювання.

Зерновиробництво і зерновий ринок є активною складовою сільськогосподарського виробництва, базисом економічного благополуччя [1, с.4].

Проблеми зернової галузі можна згрупувати: організаційно-економічні – характеризують взаємозв'язок цілісної моделі ринку між фінансово-кредитними організаціями і установами, постачальниками матеріально-технічних ресурсів, виробниками продукції, переробниками зернової сировини, торгівлі та іншими учасниками ринку; матеріально-технічні – пов'язані з удосконаленням технології виробництва і переробки зерна, матеріально-технічним забезпеченням виробництва; проблеми удосконалення міжрегіональних відносин, засновані на раціоналізації господарських зв'язків між регіонами країни щодо доставки зерна і зернопродуктів; проблеми державної підтримки окремих напрямів розвитку зернового ринку, що включають питання субсидіювання господарством пріоритетів національної економіки.

Проблеми неефективності зернового господарства значною мірою пов'язані із фінансовими аспектами діяльності виробників, які продиктовані ринковими ситуаціями. Загальновідомо, що, для того, щоб фінансові проблеми були мінімальними, ринок повинен визнати продукцію, лише в цьому випадку вона може бути реалізована з прийнятним для виробника фінансовим результатом [1, с. 102].

При формуванні ринку зерна в Україні доцільно враховувати наступні особливості: продовольча проблема в світі зберігається, так як попит на зерно в цілому залишається на попередньому рівні, а у ряді регіонів буде зростати; зерно є стратегічним товаром внутрішньої і зовнішньої економічної політики; оскільки Україна виступає експортером зерна в інші країни, то їх доцільно розглядати як зону пріоритетних економічних інтересів щодо збуту зерна; в порівнянні з іншими країнами-експортерами тут є ряд переваг: територіальна близькість до своїх імпортерів, розвинутий транспортний зв'язок, мінімальні витрати виробничого зерна, що дозволяє Україні конкурувати на ринку збуту; виробництво зерна є пріоритетною галуззю сільського господарства для забезпечення продовольчої безпеки країни; проблему формування ринку зерна необхідно вирішувати з врахуванням не тільки внутрішніх потреб країни, але й можливостей експорту зерна, для розвитку ринку зерна необхідне державне регулювання та підтримка АПК, яка забезпечить продовольчу безпеку країни.

Враховуючи загальнодержавну важливість і назрілу необхідність швидкого вирішення продовольчої проблеми в країні, вважаємо за доцільне вибір моделей організації і функціонування ринку зерна з використанням гнучких і діючих регулюючих заходів з сторони держави під дією раціонального співставлення цінової політики, бюджетної підтримки, пільгового оподаткування і кредитування. В цих умовах держава має стати одним із основних суб'єктів господарювання зернового ринку і гарантом надійного забезпечення народногосподарських потреб у зерні і зернопродуктах.

Перехід до ринкової економіки привів до втрати економіки сільського господарства як цілісної системи. Сільськогосподарські товаровиробники перетворилися в окремих гравців ринку, кожен з яких самостійно обирає вид своєї діяльності і сам виживає або банкрутує. Минулі роки довели, що без контролю з боку держави ринок не здатний забезпечити виробництво необхідної кількості й асортименту продуктів харчування, тобто забезпечити рекомендований медициною рівень споживання продуктів для всіх верств населення [2, с.24].

На нашу думку, система регулювання цін повинна бути спрямована на збалансування розвитку галузі. Державне регулювання має виступати стабілізатором щодо різких коливань ринкових цін на основі використання резервного фонду.

Основою формування цін у ринкових умовах є співвідношення попиту та пропозиції продукції. Разом з тим досвід розвинутих країн світу і вітчизняна практика свідчать, що ринкова економіка не може забезпечити таке саморегулювання цін на аграрному ринку, яке б створювало умови для сталого розвитку сільського господарства. З метою усунення недосконалості ринку об'єктивно необхідним є втручання держави в механізм ринкового ціноутворення, причому очевидно, що результативність такого втручання залежить, насамперед, від рівня обґрунтованості цін купівлі-продажу сільськогосподарської продукції [3, с.13].

Тому основною метою державного регулювання цін у сільськогосподарському виробництві є досягнення збалансованості між позицією товаровиробника і купівельною спроможністю споживача.

Саме організаційно-технологічні зв'язки у зернопродуктовому підкомплексі визначають перспективу інтеграції товаровиробників з іншими підприємствами й організаціями.

У ринкових умовах ефективно функціонування зернового ринку залежить від розвитку його інфраструктури, яка забезпечує різноманітність організаційних форм і каналів збуту продукції. Для розвитку ринкової інфраструктури економічно доцільним є створення низки нових систем і форм активізації торгівлі зерном і зернопродуктами.

Удосконалення економічних взаємовідносин між виробниками зерна і хлібоприймальними, зернопереробними підприємствами різних форм власності і господарювання дозволить забезпечити зберігання всього зібраного урожаю зернових, значно зменшити їх потреби, створити умови для раціонального використання зернових ресурсів, підвищити ефективність використання виробничого потенціалу зернопереробної промисловості.

На етапі розвитку ринку зерна необхідна державна підтримка товаровиробників у вигляді цільової дотації, пільгових кредитів, зниженні податкових ставок тощо. Таким чином, товаровиробники зможуть забезпечити нормальне функціонування і розвиток ринку зерна. У найближчій перспективі основним економічним важелем впливу держави на розвиток зернового ринку залишається цінова політика. Необхідна гарантія з сторони держави щодо мінімального рівня закупівельних цін на окремі види зерна і можливість реалізації за ними продукції.

Однією із основних форм державного регулювання зернового ринку мають стати цільові державні і регіональні програми, в яких визначені стратегічні пріоритети економічний захист прав і інтересів учасників, що дозволить здійснити ціленаправлену зернову політику і забезпечити продовольчу безпеку країни. Програми мають включати цільові і адресні виділення фінансових і матеріально-технічних ресурсів, засновані на правових і економічних методах регулювання з урахуванням законів товарного виробництва. Участь товаровиробників у таких програмах мають носити добровільний, взаємовигідний характер і не порушувати принципів ринкової економіки.

На державному рівні доцільно мати програми направлені на вирішення стратегічних завдань розвитку зернового господарства; забезпечення внутрішнього його збалансування, проведення єдиної цінової політики, підтримки спеціалізованих господарств (елітного насіння), раціоналізації розміщення і галузевої структури зернового виробництва і пов'язаних з ним галузей. Регіональні програми доцільно орієнтувати на виконання регіональних проблем розвитку зернового виробництва; поглиблення спеціалізації зернового виробництва, яке має найбільш сприятливі природні і економічні умови; розширення кооперації у сфері виробництва, збуту; зберігання і переробки зерна, становлення ринкової інфраструктури. Важливо забезпечити узгодженість між даними програмами у виборі пріоритетних напрямів регулювання

зернового ринку, що сприятиме збереженню єдиного економічного простору, більш комплексному вирішенню зернової проблеми на основі раціонального використання бюджетних коштів різних рівнів.

Для регулювання попиту і пропозиції на зерно і зернопродуктів доцільно проводити, на нашу думку, моніторинг потреб внутрішнього і зовнішнього ринку збуту, руху зернових ресурсів, концентрації запасів зерна і зернопродуктів в регіонах з чітким визначенням кожному регіону потреб у зерні на продовольчі потреби, на насіння, фураж, формування державних ресурсів, поповнення страхового фонду тощо. Важливо визначити раціональні канали реалізації зерна через суб'єкти ринку, виключивши інтенсивну монополію великих комерційних структур і продавців зерна.

Найпривабливішими для українських експортерів традиційно є ринки Європи. Проте збільшення вивозу, зокрема зерна – найвагомішої нині експортної агропродовольчої продукції України, – до країн Євро-союзу лімітується застосуванням ними жорстких заходів щодо захисту власного ринку від конкуруючого імпорту. Країни ЄС є нетто-експортерами зерна у світі. Водночас досягнення і підтримання цього статусу нерозривно пов'язане з могутньою урядовою фінансовою підтримкою європейських виробників та експортерів продовольства [4, с.90].

У сучасних умовах структура експорту зерна має чітко виражену сировинну направленість, яка відображає рівень зернового виробництва. Ріст експорту зерна можливий на основі підвищення його якості, відпрацювання механізму і схем поставок зерна і зерно продуктів та ін.

Висновки. Для розвитку зернового господарства необхідно розробити принципові підходи щодо організації виробництва зерна і його реалізації, оскільки зерновиробництво вважається пріоритетною галуззю аграрного сектора. Тому необхідно забезпечити дотримання оптимальної структури посівних площ зернових культур з врахуванням природно-кліматичних умов; підвищення інтенсифікації виробництва і покращення якості зерна, що є основними критеріями для державної підтримки його виробників шляхом дотування частини матеріальних витрат; організацію розвитку мережі служб агротехнічного сервісу, а також створення матеріальної бази щодо первинної переробки зерна на місцях; доведення до сільськогосподарських товаровиробників об'єму поставки зерна для державних потреб, а також фондів і лімітів споживання продукції його переробки.

На нашу думку, доцільно встановити принципово нові форми і методи ринкових взаємовідносин між товаровиробниками і покупцями, створити інфраструктуру, яка б забезпечила ефективну взаємодію попиту і пропозиції зерна, зернопродуктів, використати переважно фінансово-економічні важелі при розробці адміністративно-правових методів координації і управління процесами. Це, у свою чергу потребує розробки системи контрактації; перспективних схем забезпечення застави продукції; авансування та інших підходів, заснованих на широкому використанні механізму реалізації економічних стимулів і санкцій на основі взаємної матеріальної зацікавленості і відповідальності учасників.

Необхідно формувати нові методичні підходи до зовнішньоекономічних зв'язків, засновані на пріоритетах двохсторонніх і багатосторонніх відносинах між країнами. Виникає об'єктивна потреба у розробці і удосконаленні позитивної, економічно обґрунтованої програми розвитку експорту і імпорту зерна і зернопродуктів, визначенні її оптимальної структури і розвитку ввезення і вивезення товарів, поглиблені економічних багаторівневих зв'язків між країнами, у їх взаємодії та економічній співпраці.

Література.

1. Формування і розвиток ринку зерна в Україні. Шпикуляк О.Г., Воскобійник Ю.П., Саблук Р.П., Овсянніков О.В. – К.:ННЦ ІАЕ, 2008. – 190 с.
2. Одінцов М.М. Продовольча безпека в умовах трансформаційної економіки / М. М. Одінцов, О.М. Одінцов // Агросвіт. – 2011. – № 5. – С. 24-26.
3. Мельник Ю. Ф. Агропромислове виробництво України: уроки 2008 року і шляхи забезпечення інноваційного розвитку / Ю. Ф. Мельник, П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2009. – №1. – С. 3-15.
4. Виклики і шляхи агропромислового розвитку / [Пасхавер Б.Й., Шурavsька О.В., Молдаван Л.В. та ін.] ; за ред. акад. УААН Б.Й. Пасхавера ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2009. – 432 с.

УДК 336.263 : 330.342.17

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОМЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК. МЕТОДИКА НАРАХУВАННЯ ШТРАФІВ ТА ПЕНІ

*Пойда Ю.М., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

У статті досліджено порядок оформлення результатів податкових перевірок, проаналізовано норми чинних нормативно-правових актів та прийнятого Податкового кодексу України щодо особливостей нарахування штрафів і пені працівниками податкової служби України.

In the article investigational order of registration of results of tax verifications, the norms of operating are analysed normatively legal certificates and accepted Internal revenue code of Ukraine in relation to the features of extra charge of fines and fine by the workers of tax service of Ukraine.

Постановка проблеми. Прийнятий Верховною Радою Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (далі – Кодекс) визначив новий порядок нарахування штрафних санкцій та пені за несвоєчасно нараховані і сплачені податкові зобов'язання. Питання нарахування штрафів та пені потребують детального вивчення, оскільки з 01.01.2011 р. втратив чинність Закон України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» від 21.12.2000 р. № 2181-III.